

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELNIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díj:

Egész évre	4 frt.
Félévre	2 „
Negyedévre	1 „

A társulat minden rendű tagjai
a lapot tagdíjaikért kapják.

A lap szellemi részét illető czikkek a szerkesztőségnek, az előfizetési pénzek a pénztárnoki —, az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatalnak küldendők.

Az alvás.

(Psycho-pyhiologiiai szempontból).

Az emberi élet összes jelenségeit három működésre vezethetjük vissza. A tenyészet, másképp tengéleti (vegetatív) életműködésre, melyet a növényi élet működésének is neveznek, s mely az embernél a vérkeringés, — emésztés, — és lélekzésben oldódik föl, melynél fogva életünket folytonos anyagcserén alapuló táplálkozással fenntartjuk, nővünk, fejlődünk s faji életünket is biztosítjuk. „A teremtés remeke — mondja Lichtenberg — kénytelen olykor növénynyé lenni, hogy néhány óráig valóban a teremtés remeke lehessen.“ Második az érzéki (sensitiv) életműködés, mely az állatoknál is megtalálható. A harmadik az értelmi (intellectualis) vagy eszes tevékenység, mely a gondolkodás és akarásban nyilvánul, s mely e földön csak az ember sajátja.

Az emberen észrevehető jelenségek vagy a külső észrevevés vagy a belső észrevevés alá esnek. Az előbbi jelenségek állaga a test, az utóbbiaké a lélek. Test és lélek, miut két fajilag be nem fejezett állag (subst. incompleta) egyesül s szoros lényeges egységet alkot, egy természetet, az embert. Lélek és test nemcsak szoros kapcsolatban van egymással, hanem daczára lényeges különbözőségüknek folyton hatnak egymásra. Hat a lélek a testre s hat a lélek által éltetett, tehát már állati életet élő test a szellemi tehetségek és működések alanyára is. Tehát a kölcsönhatásnál nem értünk test alatt csupán anyagot vagyis élettelen testet, sem lélek alatt az egész lelket mindhárom életműködést kifejtő tehetségével együtt. A test és lélek közötti ezen kölcsönhatásnak közvetítője a testi szervezet bizonyos része. Legbensőbb és legközelebbi összeköttetésben áll a lélekkel az idegrendszer, miért is ezt a psychologusok a test és lélek közötti viszonyhatás szervének nevezik. Az agyidegrendszeren kívül van még a dűczidegrendszer, mely a test különböző részeiben dűczokat képez; ezen idegrendszer a tudat nélkül való tengési élethez szolgáltatja idegeit, míg az agyidegrendszer az állati élethez. E két rendszer sokszoros vonatkozásban van egymással s bizonyos szálak által az összeköttetés is meg van kötöttük. Ha a dűczidegrendszer működésben megháborítást szenved, visszahat ez az agyidegrendszerre is s a megháborítás tudatosává válik, míg normalis körülmények között a dűczidegrendszer működése tudatunkon kívül esik. Az idegrendszernek befolyása a lélekre feltűnő az alvás állapotában. Az állati életnek a mily

érdekes, épen oly rejtélyes nyilatkozata az alvás, mely teljességgel nem oly ismeretes dolog, mint azt az ember gondolja. Az alvás ugyanis azon belső állapotaink közé tartozik, melyeket magunkon vagy nem észlelhetünk, vagy csak hiányosan. Az alvás rejtélyes voltát tehát azon körülmény növeli, hogy mikor az előfordul, nem vizsgálhatjuk azt lelkünk teljes erejével; épen azért az alvás kimerítő értelmezése a psychológiának még nem sikerült, az alváásra vonatkozó összes ismereteink a jelentkező tényekre vonatkoznak. É mindennapi vagy minden éjjeli tünetények oka, czélja és törvényei mai napig sincsenek tisztába hozva, pedig a tapasztalat tanúsága szerint az alvás épen egy multhatatlan fűltétele az állati életnek, mint a táplálkozás és lélekzés. Leibnitz a növényt alvó egyednek nevezi, s a természet és lélektanárok mondják, hogy az ember és állat, midőn alszik, merő növényéletet él.

Az alvásnak testszervezeti oka van, t. i. az agyidegrendszer kimerültsége. E mellett bizonyít azon tény, hogy mindaz, mi az agyidegeket tulságosan izgatja, pl. erős szellemi munka, szeszes italok, elősegíti az alvást. A fáradtság, nyugalom és álom az idegeknek sajátságos állapotai és mivel az agyvelő tevékenysége is idegműködés, itt is beáll a nyugalom és az agyvelő ezen pihenését szoktuk közönségesen álomnak nevezni, mely álom, pihenés a megújított tevékenységre képesít. Lindner szerint „az alvás a lelki tevékenységeknek időszakonként ismétlődő gátoltsága az agyidegrendszer kimerülése folytán, a dűczidegrendszer folytonos, sőt fokozott tevékenysége mellett.“ „Ha az agyrendszer napja leszállott, — mondja Schubert — a dűczrendszer holdja kél fel.“ Ennélfogva az alvás az egész test, de különösen az idegek kimerülése után életszükség gyanánt jelentkezik.

Az alvásnak fokai vannak aszerint, amint a test el-fáradásának érzete fokozódik (álmoság, szunnyadás, mély alvás) vagy (szender, könnyű alvás, ébredés), midőn az idegek előbbi rendes erejüket lassanként ismét visszanyerik. Az idegrendszer egyes idegei nem egyszerre merülnek ki. Leghamarabb kimerül a látó-ideg (laposakat pillantunk), azután az idegek (ásitunk) s végre a halló idegek, úgy hogy már behunytuk szemünket, már nem is ásitunk, s azt képzelni valaki, hogy elaludtunk, pedig debogy, hiszen még a halkabb beszéd is zavarólag hat reánk. A fölétredésnél a megfordított sorrendet észleljük. Az elalvást általában az agy fáradtsága, a fölétredést pedig annak pihenése, meg-

ujult fogékonysága s így az arra ható érzéki ingerek esz-közlik. Az elalvás és fölébredés rögtön lepi meg az embert, mert az éberlet és alvás között nem mennyiségi, hanem lényeges különbség van. Ugy az elalvást, mint a felébredést bizonyos állapotok szokták megelőzni, melyek az elalvás és felébredés pillanatnyi állapotainál föl nem eszerelendők. Az álmos-ság az elalvást megelőzi s a fölébredést többnyire követi; a félálom pedig a fölébredést előzi meg. Ezek után mondhatjuk, hogy az álmos ember még ébren van, de közel áll az elalváshoz, a félálomban levő alszik, de már készül fölébredni. Mindaz ami az idegek tevékenységét csökkenti, álmos-ságot idéz elő, ellenkezőleg ami az agy működését emeli, az elűzi az álmos-ságot.

Az álmos-ság előhírnökei különös érzés fejünk első részében, fáradtság érzése tagjainkban, a test melege csökken, ásítózás, nyújtózkodás, jól találjuk magunkat sötétben, csendben, dülö helyzetben. Az ami az idegek tevékenységét csökkenti, álmos-ságot idéz elő: testi eltáradás, foglalatosság hiánya (heverés), nem érdeklő foglalatosság, kényszerített figyelem, közöny, szesz, bódító italok és szagok, hideg vagy meleg huzamosabb hatása, furdás, éberség s jóllakottság folytán származó lankadság, egyhangu nesz hallása, testünk egyes részeinek egyforma simogatása (homlok, halánték has, hát dörzsölése). Ide tartozik a ringatás is.

Ami az agy működését emeli, elűzi az álmos-ságot (megfeszített gondolkodás, érdekes tárgyak szemlélése, hallása, olvasása, kedves elfoglaltatás, élénk munka, heves érzelmekek és indulatok, izgató ital, kényelmetlen helyzet, fájdalom.)

Az állatok növényelete nem közvetlenül az agyvelőtől függ és alvás alatt ezen életben nagyobb a szabályszerűség. Tény, hogy alvás alatt az érverés szabályosabb, egyenletesebb s a vérkeringés egyöntetűbb. A szívverés alvás alatt sem szünetel, az ütér nem alszik, de nincs is szüksége pihenésre, hiszen a szívkamrák minden összehúzódás után kipihenik magukat s így nem az alvás által szereznek újabb erőt, azonban, ha meggondoljuk, hogy az agy- és düczidegrendszer nincsenek oly annyira elszigetelve egymástól, sőt az összeköttetés megvan s így az agy pihenése mellett az állatok növényi életét vezető idegrendszer megzavarás nélkül tovább működik, érteni fogjuk a nyugodtabb szívverés okát, az alvás ideje alatt, valamint belajuk azt is, hogy miért zavarja meg az egész életet az álmatlanság, mi az értélesen észlelhető. Külömben a vérkeringés alvás közben nem változik lényegében; a szőnyi összenőtt két leányka is egy vérkeringéssel bírt és mégis fölválta aludtak.

Alvás alatt az emésztés valamivel lassabb meneti, azért nem éhezünk meg hosszabb alvás után sem; de ére-yesebb, mert a testi életre is fárasztólag ható érzéki és szellemi működések megszűnnek, vagy kisebb fokúak. Igaz ugyan, hogy alvás alatt minden izom nyugszik, hogy azután újra tevékeny legyen, azonban azon nyugalom, melyre tagjainknak oly igen szüksége van, előidézhető egyszerű lefekvés által is, mely helyzetben a lábizmok nem kell, hogy megereöltessék magukat. Többet mondunk: erőltető gyaloglás után az alvás nem is pihenés, mert nem nyugodt.

Az érzékek és akarat tevékenysége alvási állapotban, csak el van nyomva, de nincsenek teljesen téltenségben. Az alvás alatt is észrevehető az erős szag, hangos csattanás s

némelykor a zöreij is, s a rendkívüli fény-sugár még a bebunynt szemhéjakon át is ingerlőleg hat. Szerveink között ilyen formán a szaglás, hallás és tapintás nyitva állanak az idegek befogadására, úgy, hogy az erősebb ingerek annyira felizgatják az alvó idegeket, hogy fölébredünk. Alvás közben oly mozdulatokat teljesítünk, melyek bizonyos szempontból az akarat-hoz tartoznak: más oldalra fordulunk, kényelmesebb helyzetet foglalunk el, nyújtózkodunk, a viszketést vakarás által enyhítjük, sokszor beszélünk stb.

Alvás alatt az izmok sem nem teljesen lankadtak, sem nem teljesen feszültek s éppen azért nem oly könnyen alszunk el, ha egyenesen kinyújtózkodunk, de összehasonlítatlanul könnyebben, ha tagjainkat kissé összehuzzuk. Így is szoktunk tenni, térdeinket némileg (tebát nem egészen, mert ez ismét gátlólag hat) meghajjtjuk, hátunkat meggömböjtjük, könyökeinket behajjtjuk. Fölébredésnél nyújtózkodunk. Ezen tagadhatatlan tényeknek élettani oka van. Így, ha képes valaki önmagán megjegyezni azon időpontot, melyben elalszik, ez a hevesebb, erősebb kilelékezés pillanata, ellenben a belélelékezés pillanatában ébredünk föl; már pedig tudvalevő dolog, hogy a test, illetőleg a mellkas a kilelékezésnél összeesik, a belélelékezésnél pedig kitágul s mint imént mondtam, az összeesett testtartás kedvezőbb az alvásra, a kinyújtózkodás pedig elősegíti az ébredést. Tebát a testnek ezen szervezeti mivolta az alvás és fölébredésre van hatással. De az is tény, hogy az erősebb kilelékezésnél az agy erősebben megtelik vérrel s így erősebb lesz az agyra gyakorolt inger, mely az agyvelő tevékenységét hatályon kívül helyezi, működését megszünteti, s így alvás áll be; a belélelékezésnél pedig az agy amaz — inger alól felszabadul, s így a fölébredés segítettik elő. Ezek szerint helyesen hasonlítják az alvót nem csak, mert az anyaméhben az ember növényi életet él, hanem fekvő helyzeténél fogva is, tagjait tekintve a még meg nem született, magzat-hoz az embrióban. A fölébredés újjászületés.

Az alvást szívesen nevezik a halál testvéreinek, de mi tegyük hozzá, hogy még az ikertestvérek sem teljesen azonosak, nem egyenlők. Így, van különbség az álom és halál között is. Az alvás, mondja Lindner, az által különbözik a vele rokon ájultságtól vagy a tetszhaláltól, hogy az alvásnál a lelki élet korlátozása mellett a testi életműködések rendszeren és teljesen folynak, míg az utóbbiaknál részben a testi életműködések is megszűnnek. Így pld. az alvónál a lélekezés, vérkeringés, emésztés folytonosan tart, holott a tetszhalottnál az első működés nem észlelhető. "Az alvás állapotában tebát az érzéki és értelmi élet nyugszik, de a halálban maga a tenyészeti élet is elnyugszik. Valóban az alvóban ég az élet lángja, a halottban az is kialudt.

Vass Albert.

Kisebb közlemények.

Vidéki levelek.

1.

Cs.-Szt.-Tamás, 1894 nov. 21-én

Főtisztelendő Szerkesztő ur!

A csiki röm. kath. tanító egyesület felesiki fiók-köre f.

évi november 20-án Cs.-Jenőfalván tartotta meg őszi rendes gyűlését, melynek lefolyásáról következőkben van szerencsém becses lapjának olvasóit értesíteni.

A fiók-kör mindenek előtt a kegyelet adóját róttá le néhai Simon Jukundián, a somlyói tanító képezde volt igazgatója iránt az által, hogy az ő lelki üdvéért a nagybaldogasszonyi róm. kath. templomban a gyűlést megelőzőleg főtiszt. Rancz János plebános ur által bemutatott engesztelő szent mise áldozaton teljes számban megjelent. Bánatosan, de egyszersmind lélekemelőleg hatottak ama gyászdalok, melyeket egykori tanítványai szép orgonakisérettel énekeltek.

Gyűlés előtt még gyak. tanítást tartottak: Veres Péter és Székely Dénes.

Ezután Ferenc József elnök csinos beszéddel a gyűlést megnyitotta. Beszédében hivatkozott rá, hogy az 1868 évi XXXVIII. t. cz.-ben a tankötelezettség kimondatott. A törvény ezen rendelkezése dacára az iskolamulasztások mégis nagymérvűek, mindez az országos statisztikai adatok igazolják. Ennek következménye pedig a nép egy részének szellemi hátramaradottsága. Az iskolai mulasztások kiküldése céljából az illetékes hatóság a szülőket bünteti, ámde ez helytelen és a tapasztalás szerint célra sem vezet, mert a vagyontalan szülőken a pénzbüntetést végrehajtani nem lehet; a vagyonosabb szülők pedig a hatóságot gyakran ki játszák.

Véleménye szerint ezélszerűbb volna a mulasztások kiküldése végett a polgári jogok gyakorlását, — valamint a tankötelezettség idejét a tanulásban elért eredmény szerint szabni meg.

Az elnöki megnyitó beszéd helyesléssel és köztetszéssel fogadtatott.

Olvastatott a múlt gyűlésről felvett jegyzőkönyv, mely tudomásul vétetett, jegyzőnek a híven és pontosan felvett jegyzőkönyvért elismerés szavaztatott.

Ezután elnök többféle ügyről tett jelentést. Nevezetesen új tagokul bejelentette Barra Vilma dánfalvi tanítónőt, Imecs Mózses csicsói és Máté László szt.-domokosi tanítókat.

Továbbá jelentette, hogy a temetkezési társulat alapszabályai a nmgu belügyminiszteriumtól némi hiányok pótlása végett visszaadattak. — Elnök és jegyző megbizattak ezen hiányok pótlásával.

A Mócsy-Schulz-Steinberger-féle ABC. könyv-kijavítatása ügyében a múlt gyűlés által elfogadott bizottsági feliratot felterjesztette a Szt. István-Társulat Igazgatóságához, honnan köszönő leiratban értesítik fiók-körünket, hogy a felirat a tankönyv vizsgáló bizottságnak kiadatott.

Olvastatott Éltés Elek kir. tanfelügyelő urnak 745—894 sz. átirata, melyben felkéri fiók-körünket, hogy a millenniumi kiállításban való részvétel céljából maga kebeléből intéző bizottságot alakítson s ez társulva a többi csiki fiók-körökkel a kiállítási ügy sikerre vezetése céljából értekezletet tartson, melynek vezetésére Lakatos Mihály tanár urat, az általános tanító testület elnökét kérte fel.

Ezen átirat értelmében az intéző bizottság tagjaival kiküldettek a kör tisztviselői, továbbá Buzás János, Bartis Lajos, Kis Antal és Imre János tagtársak.

Jegyző jelentést tett a könyvtár leltározására kiküldött

bizottság eljárásáról. — Ezen jelentés szerint a fiók kör könyvtárának állományát képezi 80 drb. könyv, melyből vétel útján szereztetett 18 drb., ajándékozás útján gyűlt 62 drb.

Ennek kapcsán több tagtárs kérdést intézett az iránt, hogy az általános róm. kath. egyesület könyvtárának a fiók-körök közt való megosztása miért késik? Elnök jelentette, hogy az ezen határozatot magában foglaló közgyűlési jegyzőkönyv Püspök Ur ő nagyméltóságához tudomása szerint még felterjesztve nincs, s a felsőbb hatóság jóváhagyását véleménye szerint be kell várni. Ezen kijelentés után a nagygyűlés jegyzője, Puskás Tamás felkérte, hogy a jegyzőkönyvet két példányban kiállítva minél hamarabb illetékes helyre adja be.

Megjegyzem, hogy a könyvtár megosztása régi óhaját képezi a fiók-köröknek és ez az utóbbi nagygyűlésben valósult is, a mennyiben a megosztás határozatilag kimondatott. Vannak a megosztásnak ellenzői is kevés számmal. Azonban lehet remélni, hogy a megosztásra vonatkozó határozatot indokainál fogva a felsőbb hatóság is helyben hagyja.

Úgyanis a könyvtár helye jelenleg Cs.-Somlyón van, s a távolabbi lakó tanítók a távolság miatt igénybe nem vehetik. Már pedig a legbecesebb munkák lévén összegyűjtve ezek a legtöbb tagtársra nézve holt kincsnek tekinthetők. A tanító silány anyagi helyzetében nem képes az értékesebb irodalmi műveket megszerezni. Ennek tudatában a fiók-körök önjerejüken nagy áldozattal külön-külön létesítettek könyvtárokat. Ez bizonyítja leginkább a fennebbi állításainkat. A megosztás által ezen könyvtárak állományai gyarapodnának és közhasználatba vétetnének, s ez ugy az egyes tagokra, mint a fiók-körökre nézve szellemi nyereség lenne. Mit ér a könyvtár jeleni állapotában és helyén, ha új művekkel nem gyarapítatik, közhasználatba bármely ajánlott mód szerint azoknak kivihetlensége miatt nem vétetik? A szó teljes értelmében a moly és a penész megemésztené.

Ezután a tisztújítás ejtetett meg. A gyűlés volt tisztviselőinek munkásságukért elismerését és köszönetét fejezte ki, s őket újra megválasztotta. A fiók-kör tisztviselői elnök Ferenc József, alelnök Imre János, jegyző Ferenc János aljegyző Paláncz Sándor.

A tárgysorozatban jelzett felolvasás és szavalat az idő előrehaladottsága miatt a jövő gyűlésre balasztatott.

A gyak. tanítások több tagtárs hozzá szólása folytán teljesen sikerülteknek nyilvánítottattak.

Végül a jövő gyűlés helye és tárgysorozata állapított meg, mely után elnök köszönetét fejezve ki a megjelent vendégeknek érdeklődésükért, a gyűlést bezárta.

Ferenc János,
fiók-köri jegyző.

II.

A „Háromszékmegye kézdi-orbai róm. kath. tanítóegyesület“ f. év november 14-én tartotta rendes őszi közgyűlését Szent-Katolna nemes községében a róm. kath. iskola helyiségében Szabó Sándor elnöke alatt.

A rendes tagok majdnem teljes számban jelen voltak. Becses megjelentéssel szerencsételték a gyűlést még: ft. Ráduly Lajos helybeli, ft. Rápolthy Ferenc szárazpataki

plebános urak, nt. Vilmann Géza áltorjai s. lelkész és Nagy Antal bereczki káplán tanító. — Szabó József helybeli birtokos közs. főbíró, Pakó Máttyás helybeli birtokos és Györibíró Sándor helybeli birtokosok, mint a kik a tanítóknak előbbre segítő bajnokai; s továbbá: Bott Gergely petőfalvi közs. bíró jeles tanügybarát, s a helybeli iskolaszék tagjaiból néhány érdeklődő.

A gyűlést mint mindig, úgy most is szt. mise előzte meg, mit a helybeli plebános, ft. Ráduly Lajos végzett; mialatt a tanítói kar Szabó Sándor vezetése alatt összhanggal énekelt.

1. Ezután bevonultunk a r. kath. iskola egyik tantermébe, hol helybeli tanító, Imecs András kartársunk gyak. tanítását hallgattuk; ki azon napra előírt órarend mutatása szerint az I. osztályllyal a „Beszéd és ért. gyak. nyomán“ ismertette a „szólásra ébresztést, szokat és beszédet.“

2. Tanítás végeztével egyik tanterembe csoportosultunk, hol a „Jöjj el a Szt. Lélek-Isten“ segítségül hívó ének elzengése után elnök Szabó Sándor a gyűlést megnyitja; megnyitója czime volt a „Tantestületi életéről,“ melyet ügyesen és talpraesetten fejtegetett, rámutatva a módokra, miként tartható fel a szép egyetértés, s minő javára van az a nevelésnek stb. Ezen elnöki megnyitó beszéd a testület minden egyes tagja által viharos éljenzéssel fogadtatott.

3. Felolvastattak a múlt tavaszi gyűlés, továbbá egy rendkívüli és két bizottsági gyűlésről felvett jvkvek, melyek észrevétel nélkül bitelesítették.

4. Most a gyak. tanítás bírálatára került a sor. Ezen része a gyűlésnek zártkörű lévén, csak az egyesület tagjai vettek benne részt, mi szép eszmecsere s meglehetősen vitára adott alkalmat, s melyhez pro et contra többen hozzá szólottunk; így a bírálat élénk, tanulságos eszmecserek mellett megtartatván, melynek befejeztével a gyűlés Imecs András tagtársunk gyak. tanítását sikerültnek nyilvánította.

5. Ft. Ráduly Lajos helybeli plebános lépett elő és foglalt helyet az olvasó asztal mellett s tartott egy gyönyörű felolvasást a „tantestületi szellemről“ című tételről. Az igazán szép nyelvezettel olvasott tanulságos munkát a gyűlés éber és fejtánczó figyelemmel hallgatta; melyet zúgó éljenzés követt, — s felkérteztet illető értekező jövőre is hasonló szép munkáival gyönyörködtetni gyűléseinket; ezen igazán szép és tanulságos munkáért a gyűlés ujjal éljenzés között jkvi meleg köszönetet mondott, s azt az egyl. kvrtára számára kéri örök emlék megőrzése végett; melyet illető szíves készséggel fel is ajánlott.

6. Szavalt: Szabó Antal kantai tagtársunk „Pókainét“ Gyulai P.-tól. A melegen átértett szavalatot a gyűlés tapsviharral megjelzette, s szavalónak élénk és melegen átértett szavalatáért jkvi köszönetet mondott.

7. Következett Bardócz Mihály ktan. értekezése, ily című tételről: „A leezkefeladás; czim: ez lesz leezkére, kapcsolatos tárgy az emlékezet és az értelem együttes fejlesztésének fontossága és szükségessége“. Ezen ügyesen összeállított tanulságos értekezés feszült figyelemmel hallgattatott, s éljenzéssel fogadtatott, illető értekezőnek fáradsággal összeállított tanulságos munkájáért jkvi elismerés és köszönet mondatott, s az az egyl. kvrtárába letéteményeztetni határozatott.

8. Elnök előterjesztésére olvastattak a „Maroskerületi r. kath. tanítóegyesület“ átiratai, mely a Közm. cz. erd. egyh.

megyei hetilapnak pedagogiai közlönyébe leendő kibővítésére vonatkozik, valamint az ezeréves ünnepegy megtartásának mikéntjére vonatkozó indítványához való járulás és pártolás s az ezekre hozott határozatok szíves közlésére hívja fel a gyűlést. Erre nézve a gy. határozatilag kimondja, hogy előbit teljesen magáévé teszi és azt elfogadta; utóbbira nézve gy. határozata, hogy ezen javaslatot általánosságban magáévé téve elfogadja; részleteiben pedig minden tagnak saját belátására bizza.

9. Olvastattat Gábor Endre ktan. által a dalkörre vonatkozó tervezet, melynek kidolgozása egy 4 tagu bizottságnak lett kiadva; megjelöltettek a csoportok székhelyei 3 csoportban és egy főcsoport; u. sz. az aldalkar vezetők, kik ezen megbízatást el is fogadták; oldalkar vezetők: a szt. léleki csoportba: Szabó Sándor; nyujtói csoportba: Finta Gáspár; szt.-katolnai csoportba: Bardócz Mikály. Fődalkar vezetővé jelen gy. egyhangulag megválasztotta Szabó Antal tanítót.

10. Felolvastattak az ország. bizottságnak a „Néptani tők Lapja“ f. évi 89. sz. megjelent a tanítók nyugdíj-ügyére vonatkozó pontok, melyek megvitattattak s tudásul vétettek azon indítvány hozzácsatolása mellett, hogy ezen ügyben, kiknek feljajdulásuk van, azt az elnökséghez 1894. év decz. 1-ig kellőleg felszerelve adják be az ország. bizottsághoz leendő felterjesztés tétéle végett.

11. Elnök bejelenti Kovács Antal kurtapataki közs. tan. kartársunknak, mint egyletünk egy jeles munkás, szorgalmas tagjának körünköl, egy más körbe távoztát, mit a gyűlés sajnálattal vett tudásul; de vigasztal azon remény, hogy illető eltávoztott kartársunk új állomás változtatása alkalmán egy igen élénk körnek t. i. a „Csikmegyei tanítóegyesület“-nek vált tangjává, hol jeles munkálkodását, ügybuzgó szorgalmát továbbra is érvényesítheti, — s egyuttal az ő személye által megüresedett bizottsági tag helyébe egyhangulag megválasztotta Gábor Endre tanítót. Bara Ferencz k. tanítónak pénztáros s történt megválasztása alkalmán megüresedett bizottsági tag helyébe pedig Györibíró Ignácot választotta meg egyhangulag bizottsági tagnak.

12. Tanácskozási és ügyrend kidolgozására egy 5 tagu bizottság neveztetett ki: Szabó Sándor, Kovács Ferencz, Bardócz Mihály, Papp János és Bara Ferencz személyeikből.

13. El lett határozva gyűlés által egyhangulag, ország. gyűlési képviselőnk nagys. Szacsavay Sándor urhoz egy deputáció küldése, felkérni ügyeink becses pártfogolása czéljából; erre egy 3 tagu bizottság küldetett ki: elnök Szabó Sándor, aljegyző Papp János és Györibíró Ignác személyeikből.

14. Mint új tag bemutatattott elnök által Kovács Gábor osdolai tanító kartársunk, kit gyűlés örömmel fogadott.

15. Jövő gyűlés helye Szárazpatak, tárgysorozatának megállapítása a bizottságra bízottat.

16. Végül elnök lendületes szavakban mond köszönetet az érdeemes vendégek és teljes számban megjelent tagoknak, A szép rendben, tárgyilagosan lefolyt, odaadó gyűlést d. u. 2 órákor bezárta.

Ekkor lépett elő tkt. Pakó Máttyás helybeli birtokos, egy igen jeles tanügybarát, s igen szép és meghatótt meleg hangon szól az egyesület minden tagjához, ékes szavakban megköszöni községükben való megjelenésünket s továbbra is kéri a szép egyetértést, egyesületünkre Isten á-

dását kívánva továbbra is a nehéz küzdelmes pályán. Ezen szavakat szólni nem akaró viharos éljenzés követte.

Ezek után Bardócz Mihály kartársunk vendégszerető asztalához csoportosultunk, – hol vig kedély mellett fogyasztottuk az igazán magyar izléssel készített és feladott kettinő ebédet, melyet a szebbnél-szebb felköszöntők fűszereztek. Nevezetesen: Föld. Ráduly Lajos, Szabó Sándor elnökre a tapintatos vezetésért, Szabó Sándor ftd. Ráduly Lajosra, mint a mai nap egyik hőisére, nt. Villmán Géza s. lelkész Kovács Ferencz főjegyzőre, -- Kovács Ferencz Bardócz Mihályra. Felköszöntötték Imecs Andrást, ki szintén egyik mai naphős volt. Szabó József közs. főbíró, mint ki a tanítóknak egy igen elősegítő hajnoka; éltette Kovács Ferencz az új karnagyot Szabó Antalt, Bartha Agostontól ügyes felköszöntőt hallottunk és még többen.

Adja Isten mindég így legyen!

Kovács Ferencz egy. főjegyző. *)

A római magyar történeti intézet.

Több mint száz év tűnt le az idők végtelenségébe, mióta a Szent István királyunk által alapított római magyar ház megszünt létezni. A magyaroknak czóta az örök városban otthona nem volt. Pedig a magyarok zarándoklása a világ fővárosába nem szűnt meg, sőt folyton növekedett. A vallási buzgóságunk által oda vezérelteken kívül, egy kis, de lelkes csapat is elzarándokolt tudvágytól tüve a béthalmu városba, hogy az ott felhalmozott tudományos kincseket át meg át-buvárolva, tudós szomját kielégítse. Főleg az utolsó évtizedben növekedett ezek száma, kik a XIII. LEO pápa által a történet-buvárok előtt megnyitott pápai levéltárak bányáiba leszállva, azokból hazánk történetére újabb világot vető anyagot hoztak földszinre. Élénken érezte mindenki, ki tudományos buvárlatait az örök városban végezte, egy oly intézet, egy központ hiányát, mely őket nehéz, fáradságos munkáikban támogassa, mely hivatva lenne az erőket egyesítve, a leveltári buvárlatoknak erősebb impulzust adni. E vágyat csak növelte az, hogy a külföldi nemzetek egymással versenyeztek, hogy országaik történetére az örök városban fölhalmozott anyagot kizsákmányolják. A francia, német, osztrák történeti intézetek egymásután alakultak meg, és csak a magyar történetírásnak nem volt, hova fejét az örök városban lebajtssa.

Még rövid idő előtt a magyar történetírásnak otthona az örök városban nem volt. Ma már van, Fraknoi Vilmos, a magyar történetírás legkimagaslóbb művelője, otthon adott neki ott, hol a forrás legbővebben csörgedezik. Mintegy két év előtt tette le alapkővét az épületnek, melyet áldozatkészsége, lángoló honszeretete a magyar történetírás munkásainak emelt. Akadémiánk mult havi ülésén jelenté be a nagynevű alapító, hogy az épület készen áll a magyar történetírás munkásainak befogadására.

Róma városa egyik legszebb pontján a régi Villa Patrizzi helyén emelkedik a diszes épület, mely hivatva van a magyar történettudomány fejlődésében egy új korszakot inaurálni. Távol az örök város lüktető zajától emelkedik a római magyar ház. Csak a susogó cipruslombok zavarják a csendet, regélve a rég lettint, fényes időkről.

Az emeletes épület Vendura római építész tervei szerint készült, emeletén a nagy könyvtárterem és a nemes

alapító által a magyar tudósok részére fentartott öt szoba készen várja lakóit, kik itt távol hazájuktól, mégis otthon érezendik magokat.

A magyar történetírás történetében örök időkre emlékeztetes lesz az 1894. esztendő, melyben a római magyar történeti intézet rendeltetésének átadatott. Fordulópont ez hazánk történetírásában, egy új kor hajnalának pirkadása. De arany bettivel lesz följegyezve azon férfinak neve is, ki azt, mi eddig mindnyájunk előtt mint egy szebb jövőnek álomképe lebegett, megvalósítja. Alkotásainak koronája ez, s az emlék, mit nevének általa emelt, valóban „aere perennis.“

(M. A.)

A francia polgári házasság.

A polgári házasságról szóló törvényjavaslat parlamenti tárgyalása alkalmával liberális részről, különösen Szilágyi Dezső igazságügyminiszter szájából sűrűn hallottunk hivatkozásokat arra, hogy Franciaországban milyen fényesen válik be a polgári házasság. A magyar közönség, sőt még tapasztalt politikusok és jogászok is áhitattal hallgatták e szép példázatokat s egyiknek sem jutott eszébe a liberálisok bombasztikus frázisain gondolkodni. Egyedül Pázmány Dénes írta meg nem régebben személyes tapasztalatok alapján a „Magyarország“-ban, hogy a francia nép óriási többsége még ma is csak az egyházilag kötött házasságot tartja érvényesnek, míg ellenben a polgári házasságot csak afféle törvényes rossznak tekinti. Most lapunknak egy párizsi barátja ugyane kérdéssről a következő felette érdekes sorokat intézte bozzánk:

„Ha az embernek van türelme mindazon vakmerő hazugságokat vagy értelmetlenségeket elolvasni, a melyekkel a miniszterek, nevezetesen Szilágyi ur, vagy barátaik a szószerken előállnak, csodálnia keli a 19-ik század kevés komolyságát. Ugy emlékszem, hogy Szilágyi ur egy interrupeióra az első főrendiházi tárgyalás alkalmával a polgári házasságot illetőleg — Franciaország példájával iparkodott álláspontját megszilárdítani, azt állítván, hogy Franciaországban a „Code Napoleon“ behozatala óta csak kétszer szenvedett változást a polgári házasság törvénye s hogy az már ott beleélté magát a nép felfogásába. De hogyan és miféle feltételek mellett?

A polgári házasság 1884 ig lényegében keresztény házasság volt a polgári forma kötelezettségével. Hogy ez így volt, bizonyítéka az a körülmény, hogy 1884-ig a mikor a zsidó Naquet bírbedt divorce (elválási) törvényét a szabadkőmives kamarával elfogadtatta, mondom, azon időpontig a divorce (elválás) el volt tiltva a trauczia törvénykönyv szerint, a mint azt a katolikus dogma megköveteli. A polgári házasság tehát tulajdonképen keresztényházasság volt a polgári forma jelentéketlen külsejével. Szilágyi ur, a ki, ha jól tudom, a budapesti egyetemen a jog tanára volt, mindezt nagyon jól tudhatja, de vakmerően elhazudta.

1884-ben Gambetta, Naquet, Jules Ferry és szabadkőmives barátai, hogy a katolikus keresztény hitet mélyebben megsértsék, behozták a divorce lehetőségét s azóta — tehát 10 év alatt — a francia moral oly nagyszerű „haladást“ tett, hogy ez évben Viviani képviselő a szabadkőmives lapok örömujongásai közt egy törvényjavaslatot adott be, a melyben a házasságtörés szabadságát kívánja s nagy mozgalom indult meg, hogy a házasságot teljesen eltöröljék. Hála Is-

*) Ilyen jó magyarsággal írott tudósítást is régen olvasánk!
Tanügybarát.

tennek, Casimir Perrier megválasztásával a szabadkőművesek súlyos vereséget szenvedtek. Tudvalevő dolog, hogy még megválasztatása előtt az összes szabadkőműves páholyok politikai halálra ítélték és ő, jóllehet enyhén, visszafizeti most azt nekik. (Fejm. N.)

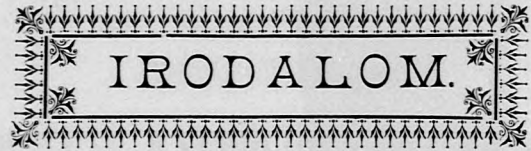
Brentano professzor vádjai.

Brentano Ferenc bécsi egyetemi filozófiai professzor, aposztata katolikus papnak meggyült a baja Bécsben. Ő a Literarische Gesellschaft-ban tartott előadása közben azzal a kijelentéssel lepte meg hallgatóit, hogy bucsot mond Bécs városának, mert nem tűrheti tovább a közoktatásügyi kormány üldözését, mely Taaffe idejében kezdődött és most fokozott mértékben folyik ellene. Tudomása van róla, — így szól — hogy a kormány az ő állását már odaigérte egy németországi katolikus vallású tudósnek. Brentano professzor esetének érdekes története van. Tudományos pályáját mint katolikus pap kezdte. Nyolcz esztendei pályát után azonban 1873-ban, mint a vatikáni zsinat határozatainak ellenzője, lemondott wüzburgi professzori állásáról s a következő esztendőben az akkori osztrák közoktatásügyi kormány hívására Bécsbe ment az egyetem rendes professzorának. Bécsi professzorsága alatt Brentano kilépett a papi rendből, vallását változtatta és megházasodott, majd elvált a feleségétől és újra megházasodott. Áttérésevel egy időben lemondott a rendes tanárságról és mint magántanár folytatta filozófiai előadásait. De áttérése és családi élete miatt a kormány, úgy látszik, nem látta többé szívesen az egyetemi katedrán s most végre kenyértörésre került a dolog.

Erre mi csak azt mondjuk: Brentano nem volt elég bölcs. Szegény elvettette szerencséjének pályafutását. Neki Magyarországra kellett volna jönni. Itten is megtették volna egyetemi professzornak, és még hasonzorübbörü kollegák társasága is gyönyörködtethette volna ökemét. Továbbá megtették volna akadémikusnak, és rábízták volna valamely állami leánynevelő főiskola kormányzását. Onnan aztán az afrikai társulat beválasztotta volna titkárnak, s mint tollragó, bibornokok és püspökök társaságában vezette volna a jegyzőkönyveket; s a Kongóállam megalapítása után építhetett volna egy villát a Svábhgyejen, melyet nyaranként még miniszteri férfiak is hasznóbérbe vettek volna, az ő személye iránti tiszteletből. S ha már foga hullása, koponyája vedlése, hátezipó kinövése szomoruan bekövetkezett volna: a kultuszminiszter Csáky gróf, megvigasztalta volna a családi kört avval, hogy behívta volna a kultuszminiszterium valamely katolikus osztályának vezetésére, mint tanácsost s ezen helyzetben, míg a világ világ lesz, dicsekedhetett volna meghitt barátjainak asztalánál, és mondhatott volna Várkonyi aposztata piarista kedves kollegájával szép toasztokat Szilágyi Dezső igazságügyminiszter uri asztalánál a szerencsétlen 13 szám jelentőségéről; ami ugyan lecsapta Várkonyit S.-Szent-Györgyön, de azért Berecz Antal, akarom mondani: Brentano Ferenc urnak nálunk nem történnék semmi baja!

Apropo: Berecz. Ezen uri ember mint kolozsvári piarista a két báró Józsika fiu nevelője volt a hatvanas évek elején, s Gyulaféhvártt Haynald püspök asztalánál a kis urinak magyarázta a szamarat, s illusztrációképpen nagy

kezzeit fülei felé emelve élénkítette az előadást. Haynald püspök az előadás élénksége folytán elnevette magát s figyelmeztette az instructort, hogy a fülek neki nagyon jól illenek, csak arra kell vigyáznia, hogy mások azt észre ne vegyék. Ezen oktatás pompásan sikerült.

Előfizetési felhívás

ily czimű munkára:

ERDÉLYI KATHOLIKUS HITSZÓNOK.

V. kötet:

Konferenciák, Ünnepi és Alkalmi Szentbeszédék

Forster Jánostól.

Tartalmaz mintegy 30 konferenciát az apostoli hitvallásról, azonkívül a bűnbánat szentségéről és a négy utolsó dologról. A konferenciákon kívül vannak benne ünnepi beszédék az év minden ünnepére és alkalmi beszédék a leggyakrabban előforduló alkalmakra és templomi búcsukra. E 30—32 nyomtatott ivre, legjobb minőségű papírra szép ciceró betűvel nyomtatott mű ára bérmentes küldéssel 3 frt (Sacerdotibus erga sacra, unum per 35—40 xr computando.)

Tekintettel arra, hogy a konferenciák mai nap főltőbb szükségesekek, ez a mű nemcsak hűzágpótló, hanem mivel az egyes konferenciák mint önálló beszédék a soron kívül is mindig használhatók a tárgyalat hitbéli tannak megfelelő ünnepen, vagy alkalomkor, ez a körülmény nagyban emeli a mű gyakorlati használhatóságát. Sulyt fektettem arra is, hogy a tárgyalás menete könnyebb legyen s úgy az emlézés, mint az előadásra alkalmas.

A munkát kegyelmes főpásztorom, nmélt. és főtiszt. Lőnhart Ferenc erdélyi püspök ur ő excellentiája 50 éves áldozópapi jubileuma emlékére szándékom kiadni.

Mihelyt annyi előfizető jelentkezik, hogy a kiadás biztositva lesz, sajtó alá kerül s az egyházmegyei hatóság jóváhagyásával a legrövidebb idő alatt az előfizetők kezéhez jut.

Előfizetések levelező lapon alólírotthoz intézendők.

Gyulaféhvár (vár), 1894. deczember 8-án.

Forster János,
püspöki ceremoniarus.

— **Előfizetési felhívás!** A kath. magyar egyházi szónoklat terén megjelent munkákra nagyon eltérők a vélemények; némelyek túlermelést emlegetnek, mások még többet kívánnak. Tartalmilag is bajos eltalálni a legtöbbnek izlését.

Ily helyzetben nagyon kényes újabb munkát kínálatni, főleg magának a szerzőnek, kinek csekély tehetsége nem álmódozhat dicsvágyról, és amit egyszerű falusi czellájában dolgoztatott, annak javát Istennek köszöni, gyalorlóságát magabűnének ismeri.

Azonban illetékes helyről jött biztatások, parancsszám-ba veendő kívánságok, a szakirodalomba vágó bírálati nyilatkozatok arra sürgetnek, hogy magán tulajdonomat köztulajdonná tegyem; ha tehát ft. lelkeszkedő paptársaim érde-

mesnek tartanak pártolói, akkor a különböző folyóiratokban megjelent vagy még kéziratban levő egyházi beszédeimből megeresztek 45 vagy 50 ivre terjedő két kötetes munkát, úgy, hogy az egyházi év minden vásár- és ünnepére tartalmazzon egy, sőt 3—4 beszédet is, megtoldva bőíti beszéd-sorozattal és elég bő alkalmi beszédekkel.

Ezen engedelmeskedő szándékom ügyében kedves pap-társaimra bízom az elbírálást; magam nem ütöm meg a nagy dobót, ez nem természetem, ez kérdés számba menne; annyit azonban jelezhetek, hogy a dolgozatok egészen függetlenek, itt-ott tisztelettel megkérdeztem aquino sz. Tamást, a tárgy választásában a korigényeket, a kidolgozásban lehetőleg egészséges magyar nyelvezetre tekintettem.

Mély tisztelettel és kartársi bizalommal fölkérem tehát a ft. lelkészkező papságot, hogy megjelenendő művemre előfizetni sziveskedjék, segítsék oda az én egypár téglátam a magyar egyházszónoklat emelkedő diszépületéhez.

A mű előfizetési ára 3 frt.

Egyházmegyei engedéllyel az első kötet a jelen év végével, a második husvét felé jelenik meg. Mély tisztelettel kérem az előfizetést vagy megrendelést minél előbb nevemre ezimezve megküldeni.

Isten mindnyájunkkal.

Gyömöre, (Győr m.) szeptember hó.

Kovács Lajos, gyömörei plebános.

— **Szalay József magyar története.** A Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai) könyvkiadó cég a millennium alkalmából újkiadásban bocsátja közzé Szalay Józsefnek, akorán elhunyt kiváló történettudósnak „A magyar nemzet története“ című munkáját, még pedig akképen, hogy annak házagaít Baróti Lajossal pótoltatja és azon felül a szöveget több mint 700 művészi kiviteltű illusztrációval látja el. Szalay munkáját nemcsak az akadémia részéről érte az a kitüntetés, hogy odaitélték neki a Szilágyi-féle 1200 frtos jutalomdíjat, hanem a közönség is oly lelkesen fogadta, hogy rövid pár év alatt az első egész kiadás elfogyott. Valóban szükség volt tehát e második kiadásra és a kiadó cég bölcsen cselekedett, midőn azt valóságos diszmnűnek tervezte, hogy méltó ékessége legyen minden magyar ember könyvespolczának. Alig jelent meg a munka prospektusa, már előttünk van az első füzet is, mely 4 ivnyi szöveget és több mint 50 kisebb-nagyobb illusztrációt tartalmaz. Az első fejezet a magyarok beköltözése előtti Magyarországot ismerteti, előbb a kőkort bemutatva számos Magyarországon talált kőkori tárggyal, aztán a bronzkort, szintén bronzkori leletek rajaival. Erre Magyarország legrégebb ismert lakóseit ismerteti a szerző, néhány érdekes araviszk régiséget produkálva. Pannonia és Dáciaának a rómaiaktól való meghódítását szintén számos kép illusztrálja; a Traján oszlopa néhány domborművű képének másolata, a Traján-híd maradványa, a római Traján-fórum, a híres Traján-tábla stb. „A római közigazgatás és műveltség Pannoniában és Dáciában“ című fejezetben dusan ki vannak aknazva az ó-budai ásatások; ott találjuk az aquincumi anfiteatrum képét, ottani leletek közül az ismert oltárkövet, a mozaikot, a bélyeges táblákat, az anyagedény-töredékeket stb. Nagyon sikerültek a Pannonia sorsára befolyással volt római császárok arczképei is: Augusztus császáré és Tiberiusé, valamint Decebal dák király egy szobrának másolata. A szöveg sehol

sincs tudákos magyarázatokkal megrakva; az előadás népies, végig egyszerű, világos, folyékony, olyan, a minőnek lennie kell egy a nagy közönség számára szánt munkában. Az első füzet átolvasása után tehát csak még melegebben ajánlhatjuk éa munka megszerzését mindenkinek, a kit? hazája történet frdekel. Egy-egy füzet ára 30 kr, a ki előfizet (6 füzetre 1 rt 80 krral, 12 füzetre 3 frt 60 krral, 24 füzetre 7 frt 20 krral), a füzeteket bérmentve kapja. A teljes mű mintegy 65 füzetre fog terjedni. Gyűjtőknek minden 7 példány után egy tisztelet példánnyal szolgál a kiadóhivatal. A megrendelések a kiadócézhez intézendők: Lampel Róbert (Wodianer F. és fiai), Budapest, Andrassy út 21.

Napi események köréből.

— **Balázs Endre** brassói káplán ur, f. é. november 30-án a bécsi tudomány egyetemen a szent hittanból doktorrá avatottat. Vivat felix atque incolumis ad ucstoreos annos!

— **A községi faiskolák kezelése.** A közoktatási miniszter a földmívelési miniszterrel egyetértőleg, a községi faiskolák kezelése ügyében utasítást adott ki. Az utasítás két részből áll: az első rész a faiskolakezelők részére szóló utasításokat tartalmazza, a második pedig a tanköteles gyermekeknek a fatenyésztésben való gyakorlati oktatására szolgáló tantervet részletezi. Ez utasítás szerint a fatenyésztés nemcsak a népiskola V. és VI. osztályában, hanem folytatólag az ismételő iskolában a tanköteles kor befejeztéig elméletileg és gyakorlatilag tanítandó, még pedig a szüüidőben is vásár- és ünnepnapokon. A fatenyésztés tanítása minden népiskolában kötelező, olyan városokban és községekben azonban, amelyekben a népesség foglalkozása főleg iparra és kereskedelemre szorítkozik és a községi faiskolák igen nagy távolsága miatt különös nehézséggel járna, a fatenyésztésben való oktatás alól, a községek indokolt előterjesztésére és a tanfelügyelő véleménye alapján a közokt. miniszter esetről esetre fölmentést ad.

— **Páratlan érdeklődés** — az, melyet a franciaia püspökök a hét katolikus tudomány-egyetem ügye iránt tanusitanak. A hét katolikus tudomány-egyetem ügye tudvalevőleg úgy van szervezve, hogy minden 2—3 érsekségre és a hozzájuk tartozó püspökségekre, gondoskodás és felügyelet végett, 1—1 kath. egyetem van bízva. 2—3 érsekség 8—10 püspökséggel, van eset, hogy kevesebb is, közös erőfeszítéssel tartja fel a hatása körébe eső egyetemet. S a franciaia püspökök fáradozása, érdeklődése az ő saját tudomány-egyetemök iránt páratlan az egész világon. Ők személyesen állnak az egyetemek élén. Mikor például megnyílik az iskolai év, mindnyájan összejönnek az egyetem városában s a tanári kar s az ifjuság élén ők végzik a megnyitó ünnep templomi részét, a szent misét és az ünnepi predikációt. Így például a lyoni kath. egyetemen nov. 15-én volt a Veni Sancte. Maga Caullié lyoni érsek pontifikált a primatialis templomban. Jelen voltak az aixi és chambéryi érsek, a grenoblei, autuni, montpellier, valencei, saint-claudei, tarantaisei, fréjusi és moulinsi püspökök. Az ünnepi sz. beszédet

mgr. Mignot fréjusi püspök mondotta. Elképzelhetni, hogy miről: a kath. egyetemek befolyásáról a nemzetek kath. szellemben való nevelésére. Délután 2 óraker volt a megnyitó ülés az érseki palota nagy disztermében. — Mikor lesz nekünk ilyen — látványunk?! A lillei kath. egyetemnek, a mely hatkaru egyetem, a megnyitását összekötötték a Lillében 20—24-én tartott nord- és pas-de-calaisi kath. nagygyűléssel.

— **A bécsi biboros érsek asztali imádsága.** A mult évben történt egyik Rajnamenti fürdőhelyen. A vendégek épen a table d' hotehoz ültek. Volt a társaságban két tiszteletré méltó egyházi férfiú, látszólag világi papok. Mindketten keresztet vetettek magukra s elkezdték asztali imádságukat. Ezt látván néhány uracs, kik az asztal végén ültek, nevetgélni és gúnyolódni kezdtek. A papok elvégezték imádságukat. Mire egyikök megcsörrentve pobarárt, asztaltársaitól szives meghallgatást kér és így szól: „Én katolikus pap és bécsi biboros érsek vagyok, szomszédom N. kanonok. Édes anyánk tanított meg arra, hogy evés előtt imádkozzunk, és anyaszentegyházunk kívánja, hogy az imádság előtt keresztet vessünk. Azonban észrevettem, hogy ez a tisztelt társaság egyes tagjainak nem tetszik. Ha a társaság uagyobb részének az a nézete, hogy mi a keresztvetéssel nem vagyunk körükbe valók, szivesen megyünk más asztalhoz.“ Ezeket mondá Gruscha biboros, a legényegyletek nemeslelkű atyja, számtalan szegénynek és ügyetogyottnak istápolója, Bécsnek szeretett érseke. — A jelenlevők pedig majdnem kivétel nélkül hangosan és erélyesen protestáltak az illető uracsok viselkedése ellen, és „Ki velők!“ lón az általános ítélet.

— **Mit képes alkotni 60 esztendő alatt egyetlen egy kath. egyetem,** mutatja a löweni egyetem példája Belgiumban. A harminczas években alapították s egy félszázad alatt oly hatalmas nemzedéket nevelt a keresztény civilizációnak, hogy most a belga katolikusok egyszerre diadalmasan veszik fel a barezot az egész Európa fölött sok éven át uralkodó liberalizmussal s a világ jövőjét követelő szocializmussal szemben. Ezt a mult hétén Lilleben ülésezett kath. kongresszus előtt nem kevesebb, mint Didiot a lillei kath. egyetem prorektora ismerte el és hirdette ki.

— **A francziaországi nagy erény-díjak kiosztása** e napokban történt a franczia akadémia által. A száz éves alapítvány, 100 év előtt oly szerény volt, hogy évenként csak egy díjat adhatott ki. Most 97-et oszt ki minden évben. Halévy, az akadémia elnöke, megnyitó beszédében szemlélt tartott száz év története felett s kifejtette, hogy mi volt ez idő alatt a cím, melyen az erény-díjakat kiosztották. Három, ugymond: bátorság, áldozó szeretet és gyermeki kegyelet (courage, charité, piété filiale). Az első díjat, 2500 frankot, az idén abbé Theuré loigny-i plebános nyerte el. S mivel érdemelte meg az országos erény díjat? Azzal, hogy 1870-ben a loignyi csata idején éjjel-nappal öfeláldozóan gondoskodott sok ezer sebesültől s haláluk után 1200 francziának sirhelyén az önmaga által összeköltött 250,000 frankon fényes emléktemplomot állított. Sohse volt egyéb,

mondá Halévy elnök, mint egyszerű falusi curé s nem is kíván egyéb lenni.

— **Az erd. róm. kath. irod. társulat pénztárába fizettek:** (Folytatása a 39. számnak.) A nagyzebeni orsoliták elf. 1893-ra 2 frt, 1894-re 4 frt, 1895-re 1 frt. A kolozsvári szt. Fer. rendi zárda 1894-re 2 frt. A marosvásárhelyi minoritó zárda elf. 4 frt. A brassói szt. Fer. rendi zárda elf. 4 frt. Fábíán Sándor rtg. 1894-re 2 frt. Tamási Aron rtg. 1894-re 2 frt. Butyka Sándor rtg. 1894-re 2 frt. Pál Antal rtg. 1894-re 2 frt. Csiszér Adám elf. 1893-ra 2 frt. Barácsi Albert ptg. 1894-re 3 frt. Péter János dr. rtg. 1894-re 2 frt. Kóródy Péter rtg. 1893-ra 2 frt. Fejér Gerő rtg. 1894-re 2 frt. Kovács Simon ptg. 1894-re 5 frt. Csiky Miklós rtg. 1894-re 2 frt. Resch L. György rtg. 1894-re 2 frt. Miklós Albert elf. 1894-re 4 frt. Végh Kálmán elf. 1893-ra 2 frt. Buslig József elf. 1894-re 2 frt. Weisz József ptg. 1894-re 5 frt. Bálinth László rtg. 1894-re 5 frt. Rácz István elf. 1894-re 1 frt. Pál Ferencz (Rettegen) rtg. 1 frt. Baka János rtg. 1894-re 2 frt. Benceze Lajos elf. 1894-re 4 frt. Salzbaner János dr. ptg. 1894-re 5 frt. Zomora Dániel ptg. 1894. 5 frt. (Folyt. köv.)

— **Pályázat.** Az illyefalvi róm. kath. kántor tanítói állomásra pályázat hirdettetik: Évi javadalom 300 frt többféle alapokból, tisztességes lakás 1 szoba, konyha, kamara, alatt pince, iskolával egy fedél alatt, nyári konyha, szekérszín, sertéspajta egy fődél alatt, csűr, istálló egy fődél alatt jó állapotban, 60 □ öl veteményes kert, kút. Kötelesség: a mind két nemű tankötelesek önálló vezetése. Kántori és sekrestyési teendők végzése. Pályázók — kik között képezde végzett ifjak is lehetnek — a szükséges okmányokkal felszerelt kérést Nagyméltóságú Lönbárt Ferencz erdélyi püspök Ur Ó Excellenciájához czimezve alatt irthoz folyó december hó 20 ig bezárólag küldjék. Illyefalva, Háromszék-Vármegye, 1894. december 3. Hotman Mihály, róm. kath. lelkész.

— **Pályázat.** A magas kir. kincstár kegyeurasága alatt álló oláhláposi (Szolnok Doboka) róm. kath. kántortanítói állásra pályázat hirdettetik. Évi fizetés 300 frt; 32 frt. tűzifa illetmény; 25 frt iskolafűtésért. 37 frt 80 kr a kántori teendők végzéseért; és tisztességes lakás. A felszerelt folyamodványok f. é. december 31 ig Bárány Lukács alespereshez Szamosujvár (Szolnok-Doboka) küldendők.

Szerkesztői posta.

M. D. Mad. Uram! barátom! Aki rorátéra akar menni: annak korán kell fölkelnie. Egy hét múlva csak nem irhatok az első rorátéra. Czikke különben elég hangulatos, bár a konvencziós kolbász hiányzik belőle. Eltesszük jövőre.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat. Felelős szerkesztő: **Forster János.**
Szerkesztőtársak: **Bálinth György, Dr. Cserni Béla, Fejér Gerő, Vass Albert.**

Nyomatott Papp Györgynél a püsp. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárott.